

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatkeko

e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mielestämme kuvaus vastaa tilannetta vain jossain määrin. Liitymme Kotitalousopettajien kantaan: tilastot ovat varmasti oikeat, mutta selvitys ei kerro ymmärrystasoa, jonka valossa arviot on annettu. Usein heikko ymmärrys kotitalousoppiaineen sisällöistä johtaa siihen, että opetusta ei tarjota, ja siksi diplomeja ei suoriteta. Tämä ei kerro totuutta tarpeesta eikä oppilaiden tahdosta.

Kotitalous on laaja-alainen oppiaine, jonka kokonaisuus on tiivistetty yhden vuosiluokan yhteiseen opetukseen. Kuitenkin kotitaloutta pitäisi pystyä opiskelemaan laajasti lapsen ja nuoren eri herkkyys- ja ikäkausien ymmärryksen mukaan niin, että opittava asia kytkeytyy lapsen ja nuoren omaan arkeen ja elämänpiiriin sekä hänen ainutlaatuihin kehitykseensä, aina perustaidoista laajempaan osaamiseen ja ymmärrykseen arjen, talouden ja kestäväen kehityksen hallinnasta.

Lukiossa ei ole tarkoituksen mukaista opetella enää laajamittaisesti ruuan laiton ja siivoamisen perustekniikoita, vaan olisi hyvä keskittyä oman arjen ja talouden hallintaan. Tämä antaisi omaa itsellistä elämää aloittaville nuorille hyvät valmiudet selvitä opintojen tai työelämän aloittamisen murroskaudesta niin, että takaiskuja ei tulisi samassa määrin kuin nyt.

Oppilaan valmiudet vastata omasta taloudesta ja arjesta tulisi ottaa huomioon myös korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Kaikilla opiskelijoilla olisi oltava yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa myös kotitalousdiplomi, mutta ennen kaikkea saada valmiudet oman elämän ja arjen hallintaan. Näitä näkökulmia selvityksessä ei ole riittävästi huomioitu.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

1) Vastaavat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvitys antaa mielestämme Kotitalousopettajajien arvion mukaisen ja surullisen todenmukaisen kuvan erityisesti kotitalouden lukiodiplomin saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta. Voisi jopa ajatella, että lukioissa ei ole toteutettu heidän tehtävää, eikä nuorille ole tarjottu yhdenvertaisia mahdollisuuksia varustautua omaa itsellistä elämää varten.

Kotitalousoppiaineen yksi laajamittaisista osaamistavoitteista on ”työelämätaidot ja yrittäjyys”. Tämän ja monen muun sisällön opettaminen ei vaadi lukioiltakaan erityistä kotitalousluokkaa. Myös mm. tieto- ja viestintäteknologista osaamista sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista voidaan opettaa myös lukioissa ilman erikoistiloja.

Nuorten kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi lukiolehtoreiden ja muiden päättäjien yleisen osaamisen kehittäminen olisi nyt erittäin tärkeää.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksessä esitetyt näkemykset ovat näyttävät olevan enemmän yksittäistapauksia ja myös välttävän ymmärryksen pohjalta rakennettuja yleistyksiä.

Opetushallitus on antanut lukiodiplomeille selkeät arviointiohjeet. Se, noudattaako opetuksen järjestäjä niitä, olisi isomman tutkimuksen arvoinen asia.

Jos lukiodiplomeja halutaan suoritettavan, on niiden merkitystä kasvatettava, esimerkiksi huomioimalla lukiodiplomit pääsykokeissa, kuten kotitalouden lukiodiplomilla jo on. Joihinkin oppilaitoksiin pääsee suoraan opiskelijaksi, jos on hyvin suorittanut lukiodiplomin. Tällöin on ensiarvoisen tärkeää, että arvioinnissa noudatetaan kansallisia kriteereitä. Opetuksen järjestäjän henkilökohtaiset arviointikriteerit eivät kuulu yhdenvertaiseen opetukseen ja arviointiin.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomit olisivat luonnollinen osa ylioppilastutkintoa, ja tämä mahdollistaisi monipuolisemmat opintopolut lukiossa.

Tämä turvaisi sujuvamman siirtymisen korkeakoulu- tai yliopisto-opintoihin. Huomioitavaa on myös, että on hyvin moninaisia korkeakouluopintoja, joissa menestymisen ennustaminen ei perinteisin ylioppilaskirjoituksin ole välttämättä mahdollista. Lukiodiplomin suorittaminen antaisi myös mahdollisuuden oppilaalle levittää näyttöjensä antamista järjestöissä, yrityksissä ja säätiöissä sekä julkisella sektorilla laajemmin lukio-opintojensa ajalle.

Tässä oleellista kuitenkin on, että arviointi on yhdenvertaista, sekä kansallisesti säädeltyä ja ohjeistettua. Toisin kuin selvityksessä väitetään, tämä tuskin olisi ”huomattavasti” kalliimpaa.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

4) Eivät ole juurikaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvitys antaa melko suppean kuvan lukiodiplomien merkityksestä opiskelijavalinnoissa.

Selvityksessä näkyy myös, että joko selvityksen tekijät tai selvityksen kohderyhmä ei ole laajasti tutustunut aiheeseen. Esimerkiksi kotitalousdiplomi jo nyt takaa pääsyn yliopisto-opintoihin. Lukiot, jotka eivät tarjoa mahdollisuutta suorittaa kotitalouden lukiodiplomia epäävät siis oppilaitaan yhdenvertaiset mahdollisuudet.

Huomion arvoista on myös, että kotitalouden lukiodiplomin tehtäviä ovat mm. ”kestävän arjen taidot” ja ”omaan kotiin asumaan”. Tätä näkökulmaa me neuvontajärjestöt, kuten Marttaliitto, olemme pitäneet esillä 122 vuotta ja edelleen kotitalousneuvonnassamme ja yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Näin ollen kotitalouden lukiodiplomin suorittaminen osoittaa sen, että nuorella on hyvä valmiudet aloittaa oma itsenäinen elämä opintojen parissa. Tämä vähentää opintojen keskeytymistä, ja myös nuorten ihmisten taloudellisia ja henkisiä ongelmia. Tämän merkitystä pitäisi korostaa korkeakoulujen valinnoissa.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Marttaliitto on täysin eri mieltä kohdasta "Esitämme, että nykyisistä lukiodiplomeista kotitalous korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla. ...Toiseksi esitämme, että käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi."

Määrittelyssä on mielestämme havaittavissa suurta asiantuntemattomuutta ja avointa tavoitehakuisuutta.

Selvityksessä ehdotetut uudet lukiodiplomit ovat jo osa nykyisten lukiodiplomien oppiaineita. Esimerkiksi teknologia sisältyy kiinteästi niin käsityöhön, kuvataiteeseen, mediaan, musiikkiin, kotitalouteen kuin myös teatteriin.

Toisaalta esimerkiksi tanssin tai liikunnan lukiodiplomin kansainvälisissä tiedekilpailuissa hyödynnettävyyden selvittäminen näyttäytyy kansallisten resurssien väärin kohdentamiselta.

Eriyisen surullista ja erikoista oli lukea, että valittujen vastaajien mielestä mm. kotitalousosaamisen merkitys on vähentynyt. Mihin tutkimuksiin tämä perustuu? Tässä yhteiskunnallisessa todellisuudessa esiintyy aikasempaa enemmän ylisukupolvista syrjäytymistä, eriarvoisuuden ja lapsiperheköyhyyden esiintymistä, nuorten syrjäytymistä ja talous- ja velkaongelmia, yhdessä elämisen vaikeuksia ja erityisryhmien arjen haasteita.

Käsityön lukiodiplomia tulee kehittää, kuten sanotte, mutta muiden likidiplomien tavoin. Diplomit ovat taito- ja taideaineiden kypsyynäyte, joka vastaa ylioppilaskirjoituksia. Käsityö on laaja-alaisempi kuin teknologia ja jälkeen mainittu esiintyy integroituneena kaikissa oppiaineissa. Teknologian tulisi olla osa käsityön lukiodiplomia ja kysymyksenasettelussa rehtoreille ja koulutuksen järjestäjille ei ole kysytty mielipidettä käsityön lukiodiplomin korvaamiseen kokonaan teknologialukiodiplomilla. Mielestämme tämä kysymyksenasettelu on liian johdattelleva. Kotitalouden laaja-alainen ja jatkuvasti kehittämistä edellyttävä lukiodiplomi tulee Marttaliiton mielestä säilyttää jatkossakin.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemaksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

OPH:lla on mielestämme paras ymmärrys lukiokoulutuksesta ja sen järjestämisestä Suomessa. He osaavat parhaiten ottaa huomioon lukioiden erityislaadun ja erilaisuuden valtakunnallisesti.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos

kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Tulemmeko tässä tilanteeseen, jossa muita lukiodiplomeja ja niiden pohjakursseja ei kehitetä tasavertaisesti musiikin, liikunnan ja kuvataiteen rinnalla?

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Yhdenvertaisuus tulee säilyttää, näin ei voida katekorooida eri oppiaineiden valinnaisuutta tai pakollisuutta. Emme kannata tätä arvolatautunutta erittelyä.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikki taide- ja taitoaineet on otettava mukaan. Kehittäjälukioverkoston näkemys on aivan liian suppea ja kapea-alainen.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Toivomme, että digitaalisten oppimisalustojen ja virtuaaliopetuksen/etäopetuksen mahdollisuuksia selvitetään ja otetaan käyttöön lähiopetuksen rinnalla. Eivät ole joko tai vaan toisiaan täydentäviä tulevaisuuden opetusvälineitä ja hyödyntävät digitalisaation mahdollistamia uudenlaisia pedagogisia malleja.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Tämä nostaisi lukiodiplomin taide- ja taitoaineet samalle viivalle muiden oppiaineiden kanssa.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kansallisen arviointiverkoston tulee olla silloin mahdollisimman osallistava ja kattava otos valtakunnallisia lukioita, jos sille annetaan näin merkittävä rooli arvioinnissa. Miten tätä seurataan, johdetaan, arvioidaan ja vaikuttavuutta mitataan?

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Vuoropuhelua ja yhteistyötä lukion ja korkeakoulujen sekä ammattikoulujen välillä tulee lisätä ja vahvistaa kaikin keinoin. Kaikkien ääni kuuluville kehitystyössä.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mielestämme tämän selvityksen ehdotukset eivät edusta laajasti eri toimialoja.

Selvityksen ehdotukset ovat painottuneet joidenkin toimialojen tarpeisiin. Mm. erilaiset kodinhoidon hoiva- sote- ja ostopalvelut ovat merkittävästi lisääntyneet, myös erilaiset kotihoitopalvelut ovat lisääntyneet, silti selvityksessä ehdotetaan, että kotitalouden lukiodiplomi poistettaisiin.

Tämä asettaa monta toimialaa heikompaan asemaan osaavan korkeakoulutetun työvoiman turvaamisessa. Lisäksi tällaisen päätöksen vaikutukset voivat olla varsin haitallisia niin kansanterveydellisesti kuin myös kansantaloudellisesti.

Marttaliiton mielestä kotitalouden osaamista ja ymmärrystä pitäisi Suomessa lisätä merkittävästi, koska kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta, kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen ehkäisy edellyttävät jatkuvaa koulutusta, valistusta ja neuvontaa.

Kotitaloustaitojen heikentyminen on jo nyt vaikuttanut talousvaikeuksien, ravitsemukseen liittyvien terveysvaikutusten ja myös ylisukupolviseen ja merkittävään syrjäytymiseen ja eriarvoisuuteen yhteiskuntaluokkien välillä ja hyvinvointiyhteiskunnan tukiverkoston väliin putoamisessa.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Marttaliitto yhtyy tässä Kotitalousopettajien ja TOL:n näkemyksiin.

Miksi korvata kotitalouden lukiodiplomi diplomilla, joka ei ole itsenäinen oppiaine?

Kotitalouden lukiodiplomin kehittämisellä päästäisiin samaan tavoitteeseen, sillä sekä yrittäjyyden että työelämäosaamisen sisällöt ovat sisältyneinä monilta osin kotitalousoppiaineeseen.

Kotitalouden hallinnassa vaaditut taidot ovat monessa työpaikassa edellytetyjä työelämätaitoja, kuten suunnittelu, organisointi, talousosaaminen, itsenäinen työskentely, puhtaanapito ja ekologinen ja kestävä kehityksen osaaminen. Nämä taidot ovat oleellisia myös yrittäjyydessä. Lisäksi kotitaloudessa opetetaan oman talouden hallintaa ja taloudellisuutta. Myös kokonaisuuden hallinta on oleellinen osa kotitalousosaamista.

Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen taloustaito ei opeta asumisen taitoja. Asumisen taidot ovat erityisen oleelliset nykymaailmassa, jossa ihmiset eivät osaa enää "asua", eli pitää huolta kodistaan. Tutkimuksissa on mm selvinnyt, että suuri osa vuokra-asunnoista joudutaan remontoimaan jokaisen poismuuttavan jälkeen. Ensimmäiseen kotiinsa muuttava tarvitsee paljon ohjausta erilaisten sopimusten ja maksusitoumusten kanssa sekä taloyhtiön juridiikan opettelemisessa.

Nykyisessä maailmassa, jossa kuluttajuuden merkitys on korostunut, kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta, on heikentynyt ja nuorten talousvaikeudet, velkaantuminen, syrjäytyminen, ravitsemukseen liittyvät terveysongelmat, opintojen keskeytykset ja useiden sosiaalisten ongelmien periytyminen on lisääntynyt, pitäisi kotitalousosaamista päinvastoin lisätä merkittävästi.

Arjenhallintataitojen vahvistaminen on erittäin ajankohtaista juuri lukiolaisten ikäryhmässä. Omilleen muutto ja oman talouden hallinta konkretisoituvat usein ensimmäistä kertaa juuri lukion jälkeen opiskeluiden alkaessa. Tällä kaikella on myös merkittäviä kansanterveydellisiä ja -taloudellisia vaikutuksia.

Selvityksessä selkeästi perustellaan kotitalousdiplomin poistamista sillä, että sitä ei ole juuri suoritettu. Perusteena se on hatara ja epäoikeudenmukainen, sillä ongelma on pikemminkin se, että kotitalouden lukiodiplomia tai siihen valmistavaa opetusta ei juuri tarjota. Kuinka sen voisi suorittaa? Toisaalta niissä lukioissa, kuten Merikarvian lukiossa, jossa kotitalous on tarjolla, ei kotitalouden lukiodiplomin suorittaminen poikkea muiden diplomien suorituspäästöistä. – On ollut sellaisiakin vuosia, että eniten lukiodiplomeja on suoritettu juuri kotitaloudessa. Tätä tulisi siis markkinoida yhdenvertaisesti lukioissa.

On myös hyvä muistaa, että käsillä tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Stressaavassa lukiokoulutuksessa nuoren mieli helposti kuormittuu. Kotitalousdiplomiin opiskeleminen voi olla voimaannuttava tauko kirja- ja näyttöpäätetyöskentelylle. Tämä pätee myös muihin taide- ja taitoaineisiin, eikä tämänkään merkitystä pitäisi vähätellä.

Valistuneempi ja vastuullisempi ratkaisu olisi kehittää kotitalouden lukiodiplomia ja kotitalouden lukio-opetusta.

Käsityön lukiodiplomi on myös mielestämme säilytettävä. Syksyllä 2021 uudistuvan lukion kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät käsityöhön. Käsityö ja muotoilu osana lukiokoulutusta vahvistavat sitä, että meillä on tulevaisuudessakin käsistään taitavia työntekijöitä alalla kuin alalla. Meillä tarvitaan yhä ylioppilaita, jotka lukio-opintojen aikana ovat konkretisoineet teoriaa käsin kosketeltavaksi tekemiseksi.

Käsityö on laaja-alaista ajattelun taitoa, jossa valmis tuote on vain osa prosessia. Se on kokonaisuusien hallintaa ja uuden luomista, materiaalien ymmärtämistä, kolmiulotteisen muodon hahmottamista, työvälineiden käyttöä ja teknologian hyödyntämistä. Käsityössä tarvitaan ongelmanratkaisu- ja innovaatiokykyä, sekä rohkeutta toimia muuntuviissa tilanteissa. Se vaatii tekijältään toimeen tarttumista, yrittämistä ja uskoa siihen, että kykenee tekemään myös itse. Käsityö kytkeytyy osaksi ympäröivää maailmaa historiassa, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Marttaliitto yhtyy tässä Kotitalousopettajien ja TOL:n näkemyksiin.

Miksi korvata kotitalouden lukiodiplomi diplomilla, joka ei ole itsenäinen oppiaine?

Kotitalouden lukiodiplomin kehittämällä päästäisiin samaan tavoitteeseen, sillä sekä yrittäjyyden että työelämäosaamisen sisällöt ovat sisältyneinä monilta osin kotitalousoppiaineeseen.

Teknologia on sisällytetty jo käsityöhön. Käsityön lukiodiplomin kehittäminen olisi valistuneempi tapa kehittää osaamista ja sen mittaamista sekä todistamista.

Myös käsityön osalta on hyvä muistaa, että käsillä tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Stressaavassa lukiokoulutuksessa nuoren mieli helposti kuormittuu. Käsityön lukiodiplomiin opiskeleminen voi olla voimaannuttava tauko kirja- ja näyttöpäätetyöskentelylle. Tämä pätee myös muihin taide- ja taitoaineisiin, eikä tämänkään merkitystä pitäisi vähätellä.

Kotitalouden hallinnassa vaaditut taidot ovat monessa työpaikassa edellytetyjä työelämätaitoja, kuten suunnittelu, organisointi, talousosaaminen, itsenäinen työskentely, puhtaanapito ja ekologinen ja kestävän kehityksen osaaminen. Nämä taidot ovat oleellisia myös yrittäjyydessä. Lisäksi kotitaloudessa opetetaan oman talouden hallintaa ja taloudellisuutta. Myös kokonaisuuden hallinta on oleellinen osa kotitalousosaamista.

Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen taloustaito ei opeta asumisen taitoja. Asumisen taidot ovat erityisen oleelliset nykymaailmassa, jossa ihmiset eivät osaa enää "asua", eli pitää huolta kodistaan. Tutkimuksissa on mm selvinnyt, että suuri osa vuokra-asunnoista joudutaan remontoimaan jokaisen poismuuttavan jälkeen. Ensimmäiseen kotiinsa muuttava tarvitsee paljon ohjausta erilaisten sopimusten ja maksusitoumusten kanssa sekä taloyhtiön juridiikan opettelemisessa.

Nykyisessä maailmassa, jossa kuluttajuuden merkitys on korostunut, kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta, on heikentynyt ja nuorten talousvaikeudet, velkaantuminen, syrjäytyminen, ravitsemukseen liittyvät terveysongelmat, opintojen keskeytyminen ja useiden sosiaalisten ongelmien periytyminen on lisääntynyt, pitäisi kotitalousosaamista päinvastoin lisätä merkittävästi.

Arjenhallintataitojen vahvistaminen on erittäin ajankohtaista juuri lukiolaisten ikäryhmässä. Omilleen muutto ja oman talouden hallinta konkretisoituvat usein ensimmäistä kertaa juuri lukion jälkeen opiskeluiden alkaessa. Tällä kaikella on myös merkittäviä kansanterveydellisiä ja -taloudellisia vaikutuksia.

Selvityksessä selkeästi perustellaan kotitalousdiplomin poistamista sillä, että sitä ei ole juuri suoritettu. Perusteena se on hatara ja epäoikeudenmukainen, sillä ongelma on pikemminkin se, että kotitalouden lukiodiplomia tai siihen valmistavaa opetusta ei juuri tarjota. Kuinka sen voisi suorittaa? Toisaalta niissä lukioissa, kuten Merikarvian lukiossa, jossa kotitalous on tarjolla, ei kotitalouden lukiodiplomin suorittaminen poikkea muiden diplomien suoritusmäärästä. – On ollut sellaisiakin vuosia, että eniten lukiodiplomeja on suoritettu juuri kotitaloudessa. Tätä tulisi siis markkinoida yhdenvertaisesti lukioissa.

On myös hyvä muistaa, että käsillä tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Stressaavassa lukiokoulutuksessa nuoren mieli helposti kuormittuu. Kotitalousdiplomiin opiskeleminen voi olla voimaannuttava tauko kirja- ja näyttöpäätetyöskentelylle. Tämä pätee myös muihin taide- ja taitoaineisiin, eikä tämänkään merkitystä pitäisi vähätellä.

Valistuneempi ja vastuullisempi ratkaisu olisi kehittää kotitalouden lukiodiplomia ja kotitalouden lukio-opetusta.

Käsityön lukiodiplomi on myös mielestämme säilytettävä. Syksyllä 2021 uudistuvan lukion kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät käsityöhön. Käsityö ja muotoilu osana lukiokoulutusta vahvistavat sitä, että meillä on tulevaisuudessakin käsistään taitavia työntekijöitä alalla kuin alalla. Meillä tarvitaan yhä ylioppilaita, jotka lukio-opintojen aikana ovat konkretisoineet teoriaa käsin kosketeltavaksi tekemiseksi.

Käsityö on laaja-alaista ajattelun taitoa, jossa valmis tuote on vain osa prosessia. Se on kokonaisuusien hallintaa ja uuden luomista, materiaalien ymmärtämistä, kolmiulotteisen muodon hahmottamista, työvälineiden käyttöä ja teknologian hyödyntämistä. Käsityössä tarvitaan ongelmanratkaisu- ja innovaatiokykyä, sekä rohkeutta toimia muuntuvissa tilanteissa. Se vaatii tekijältään toimeen tarttumista, yrittämistä ja uskoa siihen, että kykenee tekemään myös itse. Käsityö kytkeytyy osaksi ympäröivää maailmaa historiassa, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Nämä osa-alueet sisältyvät jo nykyisiin oppiaineisiin. Olisi tärkeää, että nykyisiä lukiodiplomeja kehitettäisiin vastaamaan paremmin nykyisiä tarpeita.

Käsityöllä ja kotitaloudella ei ole kehittäjälukioita. Mukana kehitystyössä tulee olla pedagogiset ainejärjestöt ja OPH.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomi on yksi tapa todistaa osaaminen.

On myös mahdollista, että ylioppilaskoetta kehitetään saatujen tutkimustietojen ja kartoitusten perusteella merkittävästi tulevaisuuden opiskelijaa ja työelämään kansalaisen tarpeita ja odotuksia paremmin palvelevaksi.

Voisiko ylioppilaskokeenkin suorittaa jonkinlaisella portfoliolla kuten Steiner-koulussa 13 luokalla tai muulla vastaavalla näytöllä? Huomioitavaa on myös, että mm. kotitalousosaamisen todistamiseen ei välttämättä tarvita perinteisestä ylioppilaskokeesta poikkeavaa näyttöä. Perinteisen mallin mukaan on täysin mahdollista todistaa talousosaamista, ravinto-osaamista, kulttuuriosaamista, medialukuosaamista, kodinteknologiaosaamista, sopimusoikeudellista osaamista, kuluttajansuojaosaamista jne.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

-

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

3) En osaa sanoa

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

-

Heikkilä Marianne
Marttaliitto ry